

Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo Akto signataras
Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys Zigmas Vaišvila

LR Seimo Pirmininkui Viktorui Pranckiečiui
2017-08-09 Vilnius

DĖL 2012-10-14 d. REFERENDUMO SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO

2012-10-18 d. Vyriausioji rinkimų komisija patvirtino Lietuvos Respublikos patariamąjį referendumą – referendumas įvyko, nes jame dalyvavo 52,58% visų rinkėjų, net 62,68% balsavusiųjų nepritarė naujos atominės elektrinės statybai Lietuvoje.

Pagal LR Referendumo įstatymo 8 str. 2 d. reikalavimus šis Tautos sprendimas laikomas priimtu. Ši įstatymo norma įpareigoja Seimą per 1 mėn. įgyvendinti šį referendumą. Tauta, kuriai po ilgos pertraukos buvo leista pasakyti savo nuomonę vienu svarbiausių jos ateičiai ir egzistencijai klausimų, aktyviai ir pakylėtai dalyvavo balsavime, patikėjo, kad jos balsas šioje valstybėje yra sprendžiantis, ir didžiule balsų persvara pasisakė prieš naujos atominės elektrinės statybą Lietuvoje. Seimas neturi teisės šį sprendimą neįgyvendinti, paneigti ar pakeisti.

Naujos atominės elektrinės statybos klausimai spręsti LR Atominės elektrinės įstatymu (2007-06-28 Nr.X-1231), LR įstatymu dėl koncesijos suteikimo ir Lietuvos Respublikos esminių turtinių įsipareigojimų prisiėmimo Visagino branduolinės (atominės) elektrinės projekte (2012-06-21 Nr.XI-2085). Tad Seimas įgyvendinti referendumą gali tik skubos tvarka priimdamas įstatymą, kuriuo pripažįstami netekę galios šie du ir kiti susiję įstatymai - Seime įregistruoti įstatymų projektai, kuriais pripažįstami netekę galios LR Atominės elektrinės ir su juo susiję dar 9 įstatymai (numeriai XIP 4940-4949). Atsižvelgiant į referendumą sprendimą koreguotina ir Nacionalinė energetikos strategija. Referendumai Lietuvoje tik skirstomi į privalomus valdžiai, kuriuos ji privalo skelbti, ir patariamuosius, dėl kurių valdžia turi teisę kreiptis į tautą. Tačiau LR Konstitucija nesuteikia teisės Seimui neįgyvendinti referendumo sprendimo.

Dėl referendumo sprendimo įgyvendinimo 2012-10-23 raštu kreipiausi į Seimo Pirmininkę I. Degutienę, 2012-11-08 raštu – į Prezidentę D. Grybauskaitę. 2012-11-06 raštu Nr.S-2012-8416 atsakė Seimo atominės energetikos komisijos pirmininkas a.a. R. Žilinskas iš šio rašto paaiškėjo, kad buvęs Seimas atsisakė įgyvendinti referendumą, taip pat tai, kad Seimas nedisponuoja ir Vyriausybės dėl Visagino AE pasirašytomis sutartimis, dėl ko nežino referendumo sprendimo įgyvendinimo galimų pasekmių.

Dėl buvusių Seimų vadovų neatsakingumo jau praleistas terminas įgyvendinti 2012-10-14 referendumo sprendimą. Todėl skubos tvarka prašau pateikti Seimui svarstyti įstatymų projektus (numeriai XIP 4940-4949) ir inicijuoti Nacionalinės energetikos strategijos pakeitimo svarstymą. Tai leistų Lietuvos piliečiams patikėti, kad jų balsais teisėtai ir didžiule balsų persvara priimtą Tautos sprendimą nauja valdžia gerbia ir vykdo. Tik tokia ir neatidėliotina nuostata leistų rinkėjams patikėti, kad naujasis Seimas skirsis nuo ankstesnių Seimų, ignoravusių Tautos valią. Tautos sprendimo nevykdymas Seime lemia visuotinį Lietuvos piliečių nusivylimą pagrindiniu demokratijos įrankiu - referendumu ir LR Konstitucijoje įtvirtintomis piliečių teisėmis, atstovaujama valdžia.

Atkreipiu Jūsų dėmesį ir į tai, kad Lietuvos geologai niekada nederino Drūkšių aikštelės Ignalinos AE statybai, o **1972-06-16 Lietuvos geologijos valdybos Pažymeje dėl šios statybos konstatuota, kad ši aikštelė neatitinka sanitarinių AE projektavimo taisyklių (Nr.38/3-68) 7b punkto reikalavimų.** Ignalinos AE statybą

suderino ne Lietuvos, o TSRS Geologijos ministerijos atsiųsti geologai. Po Černobylio AE ir Fukušimos AE avarių reikalavimai aikštelėms AE statybai tik sugriežtėjo. Todėl **prašau išsiaiškinti, kodėl Visagino AE statybos aikštelės parinkimui pritarta ir koku būdu tai padaryta**. Minėtas a.a. R. Žilinsko pasirašytas raštas sudaro prielaidas manyti, kad Visagino AE aikštelių, esančių šalia Ignalinos AE aikštelės, poveikio aplinkai vertinimas atliktas konjunktūriškai ir galimai nusikalstamai, nes per 40 metų geologinės struktūros negalėjo pasikeisti. Vyriausybės ir/ar jos struktūrų pasirašytų sutarčių dėl Visagino AE slėpimas nuo Seimo ir Tautos, priėmusios Seimui privalomą įgyvendinti sprendimą nestatyti Lietuvoje naujų atominių elektrinių, yra nesuderinamas su demokratija ir Tautos valia.

2012-06-08 d. Europos Komisijos nuomonėje LR Vyriausybei dėl Visagino AE statybos konstatuota, kad neišspręstas radioaktyvių atliekų saugojimo klausimas. Šio sprendimo kaina artima AE statybos kainai. Didelio radioaktyvumo atliekos saugomos iki 500000 metų, o šis klausimas Lietuvoje negali būti išspręstas, nes nėra tam tinkamų geologinių struktūrų. Pagal kitų šalių praktiką tai vėl padvigubintų AE statybos išlaidas. Tad šioje Europos Komisijos nuomonėje minima 5 mlrd. EUR tiesioginių Visagino AE statybos išlaidų suma, akivaizdu, yra negalutinė (viešai neteikiama informacija, ar į šią kainą įtrauktas išorinis gaubtas ir apsauga nuo radioaktyvių atliekų galimo pateikimo į gruntinius vandenis, kurie Drūkšių ežero smėlėtoje aplinkoje yra vos 0,5-3 m. gylyje – Fukušimos AE avarijos tipo atveju tai išskirtinai svarbu). Todėl 18 ct/kWh prognozuojamos kainos skaičiuotė ne tik viešai nepateikta, bet ir akivaizdžiai nepagrįsta, nes nepanašu, kad įvertinti aukščiau minėti faktoriai.

Tačiau svarbiausias klausimas yra atominės elektrinės saugumas. Atominė elektrinė dėl labai didelių išsiskiriančių šilumos kiekių privalo būti nuolat aušinama, net sustabdžius jos veiklą. Bet koks aušinimo sutrikimas net keletui sekundžių gali sukelti reaktoriaus aktyviosios zonos suirimą. Taip atsitiko ne tik Trijų Mylių Salos AE ir Černobylio AE, bet ir keturiuose Fukušimos AE reaktoriuose, kurių avarija iki šiol nėra likviduota. Lietuvoje planuotam ar vis dar tebeplanuojamam Visagino AE projektui numatyta Hitachi elektrinės konstrukcija tokia pati – su baseinu 30 metrų aukštyje po nelabai tvirtu stogu. Tai yra viena pagrindinių Fukušimos AE avarijos neišspręstų problemų.

Todėl rizikos dėl AE statybos ir veikimo Lietuvoje klausimą teisę spręsti turi tik Tauta. Ypač maža Tauta, gyvenanti mažoje teritorijoje. Tai deklaravo ir Tautos nuomonę gerbė Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, atvedęs Lietuvą į Nepriklausomybę. Seimas taip pat neturi teisės negerbti Tautos valios, teisėtai ir didele balsų persvara priimtos 2012-10-14 referendumo sprendimu, nes tik Tauta turi teisę spręsti, ar ji prisiima šią riziką savo egzistencijai.

Iš 2012-11-06 Seimo atominės energetikos komisijos rašto Nr.S-2012-8416 taip pat tapo aišku, kad Kaliningrado AE ir Astravo AE statomos Lietuvos kaimynystėje, net neatlikus šių statybų poveikio aplinkai vertinimų ir nesilaikant Espoo konvencijos (Jungtinių Tautų Poveikio aplinkai įvertinimo tarpvalstybiniame kontekste konvencijos) reikalavimų, nederinant šių statybų su Lietuvos Respublika. Kaimynams forsuojant šių AE statybas, neužtenka vienpusio susirašinėjimo su jais ministerijų lygmenyje ir paklausimų Espoo konvencijos sekretariatui. Lietuvos valdžios tylėjimas ir informacijos slėpimas yra Lietuvos piliečiams visiškai neatsakingos valdžios požymis ir tarnybinių pareigų neatlikimas.

Kviečiu naująjį Seimą skubiai įgyvendinti 2012-10-14 referendumo sprendimą, ištaisant buvusių Seimų klaidas.

Taip pat prašau Jus išsireikalauti ir viešai pranešti visuomenei apie Vyriausybės ir/ar jos struktūrų bei Visagino AE pasirašytą sutartį dėl Visagino AE projekto. Nustačius, kad šioje veikloje yra tarnybinių pareigų neatlikimo ar piktnaudžiavimo tarnybinėmis

pareigomis bei kitų galimai nusikalstamų veikų požymių, kreiptis į prokuratūrą. Viena tokių veikų yra viešai žinoma – Visagino AE lėšų panaudojimas referendumo ir Seimo rinkiminei agitacijai, vykdytai pažeidžiant įstatymų reikalavimus. Visos po šio referendumo Visagino AE projektui naudojamos lėšos neturi tam teisinio pagrindo.

Pagarbiai,
Zigmas Vaišvila